

12. Een arm maar wijs jongeling

‘Beter is een arm en wijs jongeling, dan een oud en zot koning, die niet weet van vermaand te worden. Want een komt uit het gevangenhuis om koning te zijn; daar ook een, die in zijn koninkrijk geboren is verarmt.’ (Pred. 4:13, 14).

Wijs en zot staan in deze tekst tegenover elkaar. De wijze wordt verhoogd en de dwaze wordt vernederd. Of we nu rijk of arm zijn, koning of bedelaar, intelligent of wat trager van begrip, het is een tekst voor ons allemaal om rekening mee te houden. Waarin bestaat het om wijs of zot te zijn? Dat is toch geen onbelangrijke vraag. Als Gods Woord ons aangeeft dat het *beter* is om arm en wijs te zijn dan om zot en een koning te zijn, dan zullen we toch zeker zoeken naar dat betere deel! De tekst leidt ons zelf naar het antwoord van de vraag. Een *zotte* koning is een koning, ‘die niet weet van meer vermaand te worden’. Dwaas te zijn betekent dus je eigen weg te gaan zonder vermaand te willen worden. En wijs te zijn is dus het tegenovergestelde.

Door wie of waardoor moeten we ons laten vermanen om wijs te zijn? Nu vinden we het antwoord in Psalm 19: ‘De wet des HEEREN is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des HEEREN is gewis, de slechte *wijsheid* gevende. De bevelen des HEEREN zijn recht, verblijdende het hart; het gebod des HEEREN is zuiver, verlichtende de ogen. De vreze des HEEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid, de rechten des HEEREN zijn waarheid, samen zijn zij rechtvaardig. Zij zijn begeerlijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honing en honingzeem. Ook wordt uw knecht door dezelve klaarlijk *vermaand*; in het houden van die is grote loon.’ (vs. 8-12).

Het Woord, ja dat alleen vermaant ons en geeft ons wijsheid. Laten we dan altijd, net als de schrijver van Psalm 19, acht geven op dat Woord. Ons leven inrichten naar het licht dat God ons over het Woord gegeven heeft. Ja, laat het in onze harten ‘begeerlijker zijn dan goud, ja, dan veel fijn goud.’ En laat het in onze mond zijn ‘zoeter dan honing en honingzeem’.

‘Beter is een arm en wijs jongeling, dan een oud en zot koning, die niet weet van meer vermaand te worden. Want een komt uit het gevangenhuis om koning te zijn; daar ook een die in zijn koninkrijk geboren is verarmt.’

De Bijbel geeft ons verschillende voorbeelden van zulke arme en wijze jongelingen. Daniël was zo'n jongeling. Hij was 'vernuftig in alle wijsheid, en ervaren in wetenschap en kloek van verstand' (Dan. 1:4). Dat soort verstand hadden en hebben veel meer mensen. Dat is meer een natuurlijke aanleg. Dat is een wijsheid en verstand die vaak kostbaar is in de ogen van mensen. In elk geval in de ogen van Nebukadnézar. Die wijsheid en dat verstand van Daniël zijn niet bereikbaar voor alle mensen. Ieder heeft andere gaven en talenten.

Maar er is een andere wijsheid die wel bereikbaar is voor jou en mij. Dat is een wijsheid die kostbaar is in Gods ogen en helaas maar al te dikwijls veracht door mensen. Die wijsheid wordt in Prediker 4:13 en Psalm 19:8 bedoeld. En dat is een wijsheid die Daniël ook bezat. Lees maar in vers 8: 'Daniël nu nam voor in zijn hart, dat hij zich niet zou ontreinigen met de stukken van de spijs des konings, noch met de wijn zijns drinks.' Bedenk wel: dit is wijsheid, geen koppigheid. Misschien voldeed het vlees niet aan de spijswetten van Israël of waren het vlees en de drank aan de afgoden gewijd. Dat is iets wat wij niet weten, maar wat Daniël wel wist. Wat het ook was, het was voor hem een goede reden om de spijs en de drank niet aan te raken. Hij nam het zich voor in 'zijn hart'. Dat is de plaats waar de ware wijsheid zich bevindt. Daarom staat er bijvoorbeeld in Spreuken 4:23: 'Behoed uw *hart* voor al wat er te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens.' Zal je die twee soorten van wijsheid goed onthouden? Je ziet misschien erg op tegen mensen die heel erg intelligent zijn. Enorme geleerden. Mensen die zelfs de Bijbel uit hun hoofd schijnen te kennen. Misschien voel je je dwaas vergeleken bij dat soort mensen. Maar bedenk: dat is niet de wijsheid die God zoekt. Met alle geleerdheid kun je nog een dwaas voor God zijn. Veel kostbaarder, oneindig veel groter is de wijsheid waarmee je Zijn Woord in je hart bewaart; die je een haat geeft tegen de zonde; die je doet vragen naar Zijn wil; die je doet zoeken en verlangen naar 'de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods'; die je doet bedenken 'de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn' (Kol. 3:1, 2).

Daniël was dus wijs, maar hij was ook gevangen. Hij was niet vrijwillig aan het hof van Babel. En toch zien we de belofte van Prediker 4:13 waar worden in zijn leven: 'Want een komt uit het gevangenhuis om koning te zijn.' 'Toen beval Belsazar, en zij bekleedden Daniël met purper, met een gouden keten om zijn hals, en zij riepen overluid van hem, dat hij de derde heerser in dat koninkrijk was.' (Dan. 5:29). 'En het dacht Darius goed, dat hij over het koninkrijk stelde

honderd en twintig stadhouders, die over het ganse koninkrijk zijn zouden. En over dezelve drie vorsten, van dewelke Daniël de eerste zou zijn, dewelke die stadhouders zelfs zouden rekenschap geven, opdat de koning geen schade leed. Toen overtrof Daniël die vorsten en die stadhouders, daarom dat een voortreffelijker geest in hem was; en de koning dacht hem te stellen over het gehele koninkrijk.' (Dan. 6:2-4).

De Bijbel laat ons nog zo'n jongeling zien. Arm maar wijs. Jozef natuurlijk. 'Naardien God u dit alles heeft verkondigd zo is er niemand zo verstandig en wijs als gij.' (Gen. 41:39). Dit was de ene soort van wijsheid. Jozef wist de oplossing van de problemen die Egypte bedreigden. Maar ook in Jozef huisde die diepere wijsheid die kostbaar is in Gods ogen. We hebben die al eerder gezien. We zagen het in zijn gehoorzaamheid aan zijn vader. Zijn vader droeg hem geen prettige taak op, maar toch zei hij bereidwillig: 'Zie, hier ben ik.' (Gen. 37:13). We zagen het in zijn volharding om zijn taak uit te voeren: 'hij was dwalende in het veld.' (v. 15). In het huis van Potifar toonde hij zich een trouwe slaaf te zijn. (Gen. 39:1-6). We zagen zijn wijsheid in de verleidingen van de vrouw van Potifar: 'hoe zou ik dan dit een zo'n groot kwaad doen en zondigen tegen God!' (v. 9). We zagen die diepere wijsheid in zijn getrouwheid, zelfs in de gevangenis (v. 21-23). Uit alles bleek dat Jozef niet leefde om mensen, maar om God te behagen. En ook voor Jozef werd Prediker 4:13 waar. Hij kwam uit het gevangenhuis om koning te zijn: 'Gij zult over mijn huis zijn, en op uw bevel zal al mijn volk u de hand kussen; alleen deze troon zal ik groter zijn dan gij.' (Gen. 41:40).

En hier zien we ook het begin van de vervulling van Gods belofte aan Jozef. Hij kreeg het leven van een koning: 'Gij zult over mijn huis zijn, en op uw bevel zal al mijn volk u de hand kussen; alleen deze troon zal ik groter zijn dan gij. Voorts sprak Farao tot Jozef: Zie, ik heb u over gans Egypteland gesteld. En Farao nam zijn ring van zijn hand af, en deed hem aan Jozefs hand, en liet hem fijne linnen klederen aantrekken, en legde hem een gouden keten aan de hals; en hij deed hem rijden op de tweede wagen, die hij had; en zij riepen voor zijn aangezicht: Knielt! Alzo stelde hij hem over gans Egypteland.' (vs. 40-44).

Van zijn vader en zijn broers was nog geen spoor te bekennen. Dat is waar. En het zou nog jaren duren voordat de belofte, dat ook zij zich voor hem neder

zouden knielen, vervuld zou worden. Maar langzaam begint de waarheid van de dromen van Jozef te glinsteren. En ongetwijfeld heeft ook Jozef dit gezien. Bedenk het eens! Regelrecht uit de gevangenis opgevoerd tot het leven van een koning. Zou het niet wonderlijk geweest zijn in zijn eigen ogen? En nu ging het licht hem op over al die moeitevolle jaren die achter hem lagen. Al die jaren van beproeving waren een voorbereiding om een goed en wijs koning en regeerder te kunnen zijn. Het was God Die zijn hele leven tot hiertoe geleid had. Onbegrijpelijk was dat leven geweest. Ondoorgrondelijk had zijn toekomst eruit gezien. Hopeloos en inktzwart moesten de dagen geleken hebben die nog voor hem lagen. Alles dreigde te eindigen in de dood. Als een nietszeggende slaaf in de gevangenis omgekomen. En geen mens die om hem zou rouwen. Vergeten door zijn vader en zijn broers. Verguisd in een ver, vreemd land. Dat was Jozefs deel.

Maar lees nu de verzen 39 tot en met 44 nog eens. Is het niet als het leven uit de doden? Zulke wonderen kan er maar Een doen. En die Ene is een God Die leeft. Een God Die gelijke of nog grotere wonderen werkt. God is een God Die de doden levend maakt. God is een God Die de goddelozen rechtvaardigt. God is een God Die spreekt als een mens gaat zwijgen; een God Die antwoord geeft als mensen met stomheid zijn geslagen. Waarlijk 'de HEERE maakt de gevangenen los' (Ps. 146:7).

Ja, zeg je, dat kan ik zien in het leven van Jozef en ik geloof het. Maar hoe moet dat met mij? Ik ben gevangen in mijn eigen zonde. Ik ben een gevangene van mijn eigen boosaardige hart dat weigert te buigen voor God. 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' (Rom. 7:24). Er is maar één, en niet meer dan één antwoord op die vraag.

De Bijbel leert ons nog een andere Jongeling kennen. Arm en wijs. Zijn gevangenis was benauwender dan die van Jozef en van Daniël. Maar hun koningschap verbleekt bij het Zijne dat komen zal. Hun gevangenschap was vergeleken bij de Zijne niet meer dan een voorbijvliegende schaduw. De heerlijkheid van hun koningschap was niet meer dan het flauwe schijnsel van een kaarsje, naast het verblindende zonlicht van Zijn komende Koninkrijk. 'Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis [met de gevangenen] gevankelijk gevoerd [gevangen genomen en weggevoerd]; Gij hebt gaven

genomen om uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen [= opstandigen] om bij U te wonen, o HEERE God!' (Ps. 68:19).

'Maar aan elkeen van ons is de genade gegeven, naar de maat der gave van Christus. Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft de mensen gaven gegeven. Nu dit: Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde? Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou.' (Ef. 4:8-10).

Kun je iets van de waarheid zien? Dringt iets van dat geweldige werk van die arme Jongeling Die Koning werd tot je door? Beginnen deze ogenschijnlijk eenvoudige verzen niet te glinsteren van Goddelijke majesteit?

Laten we beginnen bij Efeze 4:9. 'Nu dit: Hij is opgevaren'. Dat is een feit. Paulus, de schrijver van deze brief, doet geen enkele moeite om dat te verklaren of te verdedigen. Hij schrijft het alsof hij er zelf bij stond toen de Heere Jezus werd opgenomen. (Luk. 24:51, Hand. 1:9).

'Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde?' Voor Zijn verhoging kwam Zijn vernedering. Voor Zijn verheerlijking stond het kruis. Hij is nedergedaald in de nederste delen der aarde. Hij nam de menselijke natuur aan. Hij woonde drieëndertig jaar te midden van een verdorven mensengeslacht. Hij torste de last van de zonde om zo de vervloekte dood aan het kruis te sterven. En Hij daalde af in het graf, de hades, de staat van de doden. Hij daalde af in de nederste delen van de aarde. Maar na dit alles volgde Zijn verhoging. Hij was gehoorzaam geweest aan de wetten van de geestelijke wereld en volgens die wetten kon de dood Hem niet houden en moest Hij verheven worden ver boven al de hemelen.

En in die weg heeft Hij de gevangenis, en daarmee allen in die gevangenis, gevangen genomen en uitgevoerd. Er is geen ziel zo benauwd die niet door Hem bereikt kan worden. God heeft Hem gezonden 'om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis.' (Jes. 61:1). En Hij heeft gaven genomen om uit te delen onder de mensen. Ja zelfs aan de wederhorigen, de wederspanningen!

'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' (Rom. 7:24). Weet je nu het antwoord? Ken je Hem?

'Ik dank God, door Jezus Christus, onze Heere.' (v. 25).

